

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG. 410.009.02.2019

Wiesław Czyczerski
Burmistrz Zbąszynka

Urząd Miejski w Zbąszynku
ul. Rynek 1
66-210 Zbąszynek

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/060 – Realizacja zadań Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Zbąszynku ul. Rynek 1, 66-210 Zbąszynek (dalej: <i>Urząd</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiesław Czyczerski – Burmistrz Zbąszynka, od 5 października 2008 r. (akta kontroli str. 35-36)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja zadań Narodowego Programu Zdrowia. 2. Współpraca realizatorów Narodowego Programu Zdrowia i koordynacja podejmowanych działań. 3. Monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018 z uwzględnieniem okresów wcześniejszych, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres ¹ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Sebastian Stępień, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/77/2019 z dnia 19 czerwca 2019 r. (akta kontroli str. 1-2)

Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania Urzędu Miejskiego w Zbąszynku w zakresie realizacji w latach 2016-2018 zadań Narodowego Programu Zdrowia (dalej: *NPZ*), określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020⁴ (dalej: *Rozporządzenie w sprawie NPZ*), przebiegały zgodnie z założeniami i były prawidłowo finansowane.

NIK pozytywnie ocenia działania Urzędu, szczególnie w zakresie podejmowania działań zmierzających do rozpoznania stanu zdrowia lokalnej społeczności oraz potrzeb mieszkańców w tym w zakresie, a także terminowej i efektywnej realizacji zadań określonych w *NPZ*.

Urząd prowadził kampanie informacyjne docierając do znacznej populacji mieszkańców Gminy oraz gospodarnie wydatkował środki publiczne na etapie przygotowania, jak i realizacji zadań *NPZ*. Programy polityki zdrowotnej realizowano po uzyskaniu pozytywnej opinii Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (dalej: *AOTMiT*), a realizację zadań powierzano podmiotom wyłonionym w drodze otwartych konkursów, prowadzonych w oparciu o obiektywne i mierzalne kryteria, co sprzyjało rzetelnej i gospodarnej realizacji zadań *NPZ*.

¹ Badania kontrolne mogą dotyczyć działań sprzed tego okresu, jeśli mają związek z zagadnieniami będącymi przedmiotem kontroli.

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm., dalej: *ustawa o NIK*.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. poz. 1492.

Wydatki ponoszone na realizację zadań NPZ ponoszone były zgodnie z zasadami należytego gospodarowania środkami publicznymi.

Urząd nie uczestniczył czynnie w opracowywaniu NPZ, jednakże nawiązał współpracę z innymi podmiotami w zakresie realizacji zadań NPZ.

W terminowo przekazywanych informacjach o zrealizowanych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego stwierdzono błędne kwoty kosztów oraz nieprecyzyjne terminy realizacji podejmowanych zadań i ich numery. Powyższe nie miało jednak negatywnego wpływu na prawidłowość realizowanych zadań NPZ.

Zastrzeżenia w zakresie realizacji zadań NPZ, budzi brak prowadzenia ewaluacji wszystkich realizowanych zadań, co w konsekwencji może skutkować brakiem możliwości modyfikacji podejmowanych działań tak, aby lepiej spełniały zamierzone cele.

II. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Realizacja zadań Narodowego Programu Zdrowia

1.1 . Zgodnie z zapisami Regulaminu Organizacyjnego⁶ Urzędu (dalej: *Regulamin Organizacyjny*), w okresie objętym kontrolą, zadania z zakresu realizacji zadań NPZ do dnia 2 marca 2018 r. zostały przypisane Asystentowi Burmistrza ds. służby zdrowia, natomiast sprawy z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii osobie pracującej w Referacie Mienia Komunalnego i Geodezji Urzędu.

Od 2 marca 2018 r. w związku ze zmianą Regulaminu Organizacyjnego, zadania w powyższym zakresie wykonywane były przez dwóch pracowników ww. Referatu:

- zatrudnionego na stanowisku pomocy administracyjnej, który był zobowiązany do prowadzenia spraw z zakresu służby zdrowia na terenie Gminy Zbąszynek,
- zatrudnionej na stanowisku inspektora, która była zobowiązana do prowadzenia spraw wynikających z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁷.

Powyższy sposób przydzielenia obowiązków służbowych jednoznacznie wskazywał zakres zadań do realizacji w ramach NPZ oraz eliminował możliwość występowania sporów kompetencyjnych.

Zadania NPZ określone w Regulaminie Organizacyjnym pokrywały się z zakresem czynności pracowników prowadzących sprawy z zakresu służby zdrowia oraz były zgodne ze stanem faktycznym.

Zadania określone w NPZ realizowane były również przez jednostki podległe Urzędowi, tj. Ośrodek Pomocy Społecznej w Zbąszynku (dalej: *OPS*), Zbąszyński Ośrodek Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Zbąszynku (dalej: *OSiR*), placówki oświatowe.

(akta kontroli str. 3-34,37-40)

1.2. Urząd nie posiadał wyodrębnionego dokumentu strategicznego w zakresie lokalnej polityki zdrowotnej, w którym określono potrzeby zdrowotne i stan zdrowia mieszkańców.

W okresie objętym kontrolą obowiązywała natomiast Strategia Rozwoju Gminy Zbąszynek do 2020 r. przyjęta Uchwałą Nr 54/2010 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 21 października

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Zarządzenie Nr 55/2010 Burmistrza Zbąszynka z dnia 27 sierpnia 2010 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Zbąszynku, zmienione następującymi zarządzeniami: Zarządzeniem Nr 108/2011 Burmistrza Zbąszynka z dnia 30 grudnia 2011 r., Zarządzeniem Nr 25/2012 Burmistrza Zbąszynka z dnia 17 kwietnia 2012 r., Zarządzeniem Nr 14/2018 Burmistrza Zbąszynka z dnia 2 marca 2018 r., Zarządzeniem Nr 72/2018 Burmistrza Zbąszynka z dnia 3 grudnia 2018 r.

⁷ Dz. U. z 2018 r. poz. 2137, ze zm.

2010 r. Jak wynika z tego dokumentu, w Gminie Zbąszynek istnieją dwie przychodnie lekarskie, trzy prywatne apteki, a pomoc w nagłych przypadkach zapewnia Podstacja Pogotowia Ratunkowego. Wszyscy mieszkańcy Gminy objęci są podstawową i specjalistyczną opieką medyczną oraz korzystają ze specjalistycznych usług medycznych poza Gminą.

Jako cele strategiczne w zakresie ochrony zdrowia określono w niej: zwiększenie dostępu mieszkańców do usług medycznych oraz uruchomienie programów profilaktyki zdrowotnej i szeroko rozumianej promocji zdrowia.

W Strategii określono także cele średniookresowe, do których zaliczono: rozwijanie możliwości dostępu wszystkich mieszkańców Gminy do specjalistycznych usług medycznych w oparciu o posiadaną kadrę, wspieranie finansowo i organizacyjnie gminnej służby zdrowia oraz tworzenie warunków rozwoju i poprawy opieki stomatologicznej w Gminie.

Przyjęto także następujące cele operacyjne - zadania do realizacji w latach 2011-2020:

- dążenie przy udziale NFZ do uruchomienia zakładu opiekuńczo-leczniczego i leczniczo-opiekuńczego oraz domu dziennego pobytu,
- kontynuowanie w przedszkolach i szkołach aktywnych form działania na rzecz ochrony i promocji zdrowia,
- dążenie do wydzierżawienia pomieszczeń i urządzeń dodatkowych w obiektach przychodni zdrowia,
- wydzielenie i wydzierżawienie przy udziale NFZ niewykorzystanej części powierzchni budynku na działalność podmiotów realizujących zadania związane z szeroko pojętą ochroną zdrowia.

(akta kontroli str. 41-46)

Drugim dokumentem, w którym znajdowały się zapisy dot. polityki zdrowotnej Urzędu, była przyjęta Uchwałą Nr XXXVII/6/2014 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 30 stycznia 2014 r. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbąszynek na lata 2014-2023. Jak wynika z tego dokumentu, polityka społeczna Gminy ma na względzie stan zdrowia jednostki i społeczeństwa biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne i społeczne. Jej zadaniem jest m.in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Ma to zagwarantować aktywny udział Gminy w profilaktycznych programach zdrowotnych.

(akta kontroli str. 47-97)

1.3. Dokumenty strategiczne obejmujące swym zakresem zagadnienia polityki zdrowotnej opracowano m.in. w oparciu o dane demograficzne, diagnozy sfery społecznej, w tym ochrony zdrowia, informacje o systemie ochrony zdrowia w Gminie wraz z jej oceną społeczną. Źródłem tych informacji były zasoby dokumentacyjne Urzędu, lokalne podmioty lecznicze, oceny lokalnej społeczności dot. zaspokajania ich potrzeb zdrowotnych, konsultacje społeczne. Ponadto, w celu rozpoznawania faktycznych potrzeb zdrowotnych mieszkańców i podejmowania adekwatnych działań, Urząd prowadził akcje ankietowe kierowane do nieograniczonej liczby osób, korzystał z informacji posiadanych przez placówki lecznicze i oświatowe. Źródłem informacji były także sprawozdania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zbąszynku (dalej: *GKRPA w Zbąszynku*), sprawozdanie z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz coroczne informacje z działalności OSiR przedstawiane na sesji Rady Miejskiej.

(akta kontroli str. 98-108)

1.4. Na podstawie informacji o zrealizowanych działaniach z zakresu zdrowia publicznego przez Urząd za poszczególne lata 2016-2018 ustalono, że w okresie objętym kontrolą zrealizowano 108 zadań/działań, w tym 95 związanych z celami określonymi w NPZ, jako

zadania, których realizatorem jest jst (w 2016 r. - 40 zadań, w 2017 r. - 26 zadań, a w 2018 r. 29 zadań).

(akta kontroli str. 109-118)

Urząd nie zrealizował wszystkich zadań wymienionych w załączniku do Rozporządzenia w sprawie NPZ, natomiast część z nich realizował podejmując kilka działań w ciągu danego roku. W rezultacie, na 64 zadania przypisane do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego (dalej: jst), w 2016 r. zrealizował 17 zadań, w 2017 r. - 17 zadań, a w 2018 r. - 23 zadania. Z tego siedem zadań, Urząd realizował corocznie (w sposób ciągły)⁸.

(akta kontroli str. 119-124)

Jak wyjaśnił Burmistrz Zbąszynka: (...) Jedną z przyczyn niezrealizowanych zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia, jest wybór przez Gminę Zbąszynek wielu zadań zbliżonych tematycznie i merytorycznie do zadań określonych w NPZ dotyczących promocji i profilaktyki zdrowia, ale niezakwalifikowanych, jako zadania NPZ. (...) Gmina Zbąszynek do realizacji poszczególnych celów operacyjnych, nie wybrała jednego zadania realizacyjnego, ale kilka zadań po to, aby efektywniej realizować cel strategiczny Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020, tj. wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu. (...) Ponadto wyszliśmy z założenia, że wybrane zadania służące realizacji celów operacyjnych określonych w NPZ muszą wspólnie przyczyniać się do ograniczania społecznych nierówności w zdrowiu, a także powinny być realizowane w sposób powiązany, przeciwdziałając więcej niż jednemu zagrożeniu jednocześnie, w szczególności w obszarach, w których istnieją naukowe dowody powiązań zależności między zagrożeniami lub korelującymi czynnikami: ryzyka i chroniącymi. (...) Poza tym, po złożeniu formularza sprawozdawczego w każdym kolejnym roku, nie otrzymaliśmy, ani od Komitetu Sterującego Narodowego Programu Zdrowia, ani od Wojewody Lubuskiego, wskazówek czy też informacji zwrotnych dot. niezrealizowanych zadań z NPZ.

(akta kontroli str. 476-477)

1.5. W okresie objętym kontrolą zgodnie z art. 4¹ ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁹ Rada Miejska w Zbąszynku uchwałała corocznie gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminne programy przeciwdziałania narkomanii, uwzględniające cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii określone w NPZ.

W programach określano m.in. cele, zadania, realizatorów zadań, źródła finansowania, harmonogram wydatków oraz zadania i zasady działania GKRPA w Zbąszynku¹⁰. Po zakończeniu roku i programu przewidzianego do realizacji w danym roku, sporządzone były raporty lub sprawozdania z jego realizacji, a także sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (PARPA-G1). Programy oparte były na lokalnej diagnozie problemów uzależnień, z uwzględnieniem problemów dotyczących przemocy w rodzinie, a adresowane do całej społeczności - mieszkańców Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem młodego pokolenia.

⁸ Były to zadania: nr 1.1.4) pierwszego celu operacyjnego, nr 2.3.1.1), 3.1.1.1), 3.2.1.1) drugiego celu operacyjnego, nr 1.3. trzeciego celu operacyjnego, nr 1.2) i 1.5) czwartego celu operacyjnego.

⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 852.

¹⁰ Uchwała Nr XIV/86/2015 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 22 grudnia 2015 r., którą przyjęto Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Zbąszynek na 2016 r., Uchwała Nr XIV/87/2015 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 22 grudnia 2015 r., którą przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016-2020, Uchwała Nr XXVI/3/2017 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 26 stycznia 2017 r., którą przyjęto Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Zbąszynek na rok 2017, Uchwała Nr XXXVII/125/2017 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 28 grudnia 2017 r., którą przyjęto Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Zbąszynek na rok 2018.

Gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminne programy przeciwdziałania narkomanii, stanowiły część gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbąszynek na lata 2014-2023, o której mowa w pkt. 1.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 125-203)

1.6 W okresie objętym kontrolą Urząd realizował w ramach NPZ dwa programy polityki zdrowotnej:

- Gminny Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy - szczepienia HPV na lata 2016-2018¹¹. Celem programu było zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy w Gminie Zbąszynek oraz ukształtowanie właściwych nawyków higienicznych u 12 i 13 letnich dziewcząt. Projekt programu uzyskał pozytywną opinię Prezesa AOTMiT¹². Burmistrz Zbąszynka ogłaszał otwarte konkursy ofert na realizację programu w poszczególnych latach 2016-2018, w następstwie których podpisywane były umowy o zlecenie jego realizacji¹³. Projekt programu uzyskał także pozytywną opinię Wojewody Lubuskiego¹⁴. Gmina otrzymała dofinansowanie z NFZ na jego realizację (umowa Nr 2/PPZ/2017 z dnia 2 czerwca 2017 r.). Po zakończeniu realizacji Gmina przesłała końcowy raport z dnia 18 lutego 2019 r. do AOTMiT;
- Program wczesnego wykrywania wad słuchu i wzroku wśród uczniów klas I szkół podstawowych Gminy Zbąszynek na lata 2018-2020¹⁵. Celem programu było wykrycie i ocena ilości zaburzeń słuchu i wzroku wśród uczniów klas I szkół podstawowych z terenu Gminy Zbąszynek na podstawie badań przesiewowych oraz objęcie opieką diagnostyczną i leczniczą dzieci z wykrytymi problemami słuchowymi i wzrokowymi lub uszkodzeniem słuchu i wzroku. Program ten uzyskał pozytywną opinię Prezesa AOTMiT¹⁶ oraz opinię Wojewody Lubuskiego¹⁷. Gmina otrzymała dofinansowanie z NFZ na jego realizację (umowa Nr 003/PPZ/2019 z dnia 3 stycznia 2019 r.). Zarządzeniem Nr 8/2019 z dnia 4 lutego 2019 r. Burmistrz Zbąszynka ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację programu w 2019 r., w następstwie którego w dniu 4 marca 2019 r. podpisana została umowa Nr 11/Um/2019 o zlecenie wykonania programu, a następnie w dniu 22 maja 2019 r. zostało sporządzone sprawozdanie z przeprowadzonych badań w 2019 r.

Ponadto Gmina czyniła starania o realizację Programu profilaktyki próchnicy zębów dla dzieci w wieku 11-13 lat na lata 2018-2020¹⁸. Celem programu było obniżenie w okresie trzech lat występowania próchnicy zębów wśród dzieci 11-13 letnich z terenu Gminy poprzez promocję zachowań prozdrowotnych oraz zwiększenie o 100% dostępności do zabiegu lakowania zębów stałych („siódemek”). Program ten uzyskał pozytywne opinie Prezesa AOTMiT¹⁹ oraz Wojewody Lubuskiego²⁰. Zarządzeniem Nr 6/2018 z dnia 29 stycznia 2018 r. Burmistrz Zbąszynka ogłosił otwarty konkurs ofert na wybór realizatora.

¹¹ Program uchwalony Uchwałą Nr XIV/92/2015 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 22 grudnia 2015 r.

¹² Opinia nr 197/2015 z dnia 2 grudnia 2015 r.

¹³ Zarządzeniem Nr 3/2016 z dnia 8 lutego 2016 r. Burmistrz Zbąszynka ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację programu w 2016 r., w następstwie którego w dniu 14 marca 2016 r. podpisana została umowa Nr 17/Um/2016 o zlecenie wykonania realizacji programu w 2016 r., a następnie zostało sporządzone sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji umowy. Zarządzeniem Nr 21/2017 z dnia 9 marca 2017 r. Burmistrz Zbąszynka ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację programu w 2017 r., w następstwie którego w dniu 27 marca 2017 r. podpisana została umowa Nr 18/Um/2017 o zlecenie wykonania realizacji programu w 2017 r., a następnie zostało sporządzone sprawozdanie merytoryczne i rozliczenie finansowe z realizacji umowy. Zarządzeniem Nr 5/2018 z dnia 29 stycznia 2018 r. Burmistrz Zbąszynka ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację programu w 2018 r., w następstwie którego w dniu 26 lutego 2018 r. podpisana została umowa Nr 15/Um/2018 o zlecenie wykonania realizacji programu w 2018 r., a następnie zostało sporządzone sprawozdanie merytoryczne i rozliczenie finansowe z realizacji umowy.

¹⁴ Pismo Nr WZ-II.966.1.5.2017.MJan z dnia 3 marca 2017 r.

¹⁵ Program uchwalony Uchwałą Nr XLII/52/2018 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 28 czerwca 2018 r.

¹⁶ Opinia nr 260/2017 z dnia 18 września 2017 r.

¹⁷ Pismo Nr WZ-V.966.1.7.2018.MJan z dnia 1 sierpnia 2018 r.

¹⁸ Program uchwalony Uchwałą Nr XXXII/68/2017 Rady Miejskiej w Zbąszynku z dnia 31 sierpnia 2017 r.

¹⁹ Opinia nr 211/2017 z dnia 24 sierpnia 2017 r.

²⁰ Pismo Nr WZ-V.966.2.10.2017.MJan z dnia 31 sierpnia 2017 r.

Z powodu braku ofert, Zarządzeniem Nr 10/2018 z dnia 27 lutego 2018 r. Burmistrz unieważnił konkurs. Jednocześnie z uwagi na zmianę przepisów w zakresie lakowania bruzd drugich trzonowców²¹, program ten obecnie jest w przebudowie.

(akta kontroli str. 204-439, 549)

1.7. W okresie objętym kontrolą Urząd nie opracował programu ochrony zdrowia psychicznego, ani programu zapobiegania problemom zdrowia psychicznego w rodzinie i środowisku lokalnym, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Jednakże Urząd zrealizował następujące projekty dotyczące problematyki „Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa” (trzeci cel operacyjny NPZ) w ramach realizacji zadania 2.6. „Opracowanie i realizacja programów zapobiegania problemom zdrowia psychicznego w rodzinie i w środowisku lokalnym”:

- Światowy Dzień Zdrowia, w ramach którego zorganizowano Gminną Olimpiadę Zdrowia w jednej ze szkół podstawowych - realizacja w 2016 r.,
- program profilaktyczny „Postaw na Rodzinę”, w ramach którego zostały zakupione materiały edukacyjno-informacyjne w zakresie promowania życia rodzinnego - realizacja w 2016 r.,
- „RAZEM ŁATWIEJ”, którego celem było umożliwienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, a także ich rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz pełniejszą integrację ze środowiskiem, w którym funkcjonują - realizacja w 2016 r.,
- „RADOŚĆ BEZ ZŁOŚCI”, którego przedmiotem był udział w przedstawieniu profilaktycznym - realizacja w okresie od 30 marca 2018 r. do 28 kwietnia 2018 r.

(akta kontroli str. 440-463)

1.8. W latach objętych kontrolą nie powołano zespołu koordynującego działanie i monitorującego realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych z udziałem przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, opieki zdrowotnej oraz systemu oświaty mimo, że obowiązek taki wynikał z zadania 3.6. trzeciego celu operacyjnego NPZ, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Dopiero Zarządzeniem Nr 41/2019 z dnia 24 maja 2019 r. Burmistrz Zbąszyńska powołał Zespół ds. Opracowania i Wdrożenia Programu Promocji Zdrowia Psychicznego i Profilaktyki Zaburzeń Psychicznych w Gminie Zbąszynek na lata 2020-2024. W skład tego Zespołu weszli przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, opieki zdrowotnej oraz systemu oświaty.

(akta kontroli str. 506-507)

1.9. W okresie objętym kontrolą, planując kampanie informacyjne o zadaniach NPZ, określano grupy docelowe odbiorców kampanii, jej zasięg, formę przekazu. Informacje o realizowanych zadaniach NPZ udostępniano w sposób umożliwiający zapoznanie się z ich treścią szerokiemu kręgowi adresatów. Działania informacyjne najczęściej prowadzono w formie plakatów, ulotek, informacji na tablicach ogłoszeń, kampanii medialnych i internetowych. Dla węższej grupy odbiorców organizowano spotkania informacyjne, a także przesyłano indywidualne zawiadomienia oraz informacje.

(akta kontroli str. 557-575)

Na podstawie analizy sześciu wybranych zadań²², po dwa zadania realizowane w każdym roku objętym kontrolą²³ stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą w sposób wystarczający rozpowszechniano informację o przyjętych do realizacji działaniach.

²¹ Załącznik nr 1 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia stomatologicznego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1199).

²² Za główne kryterium wyboru przyjęto wielkość populacji, do której było kierowane realizowane zadanie.

Z uzyskanych danych wynika, że na etapie planowania kampanii informacyjnej określana była docelowa grupa odbiorców. Podstawą ustalenia adresatów kampanii były ankiety wypełniane przez mieszkańców, sprawozdania OSiR, informacje przedstawiane na Radzie Miejskiej. Zarówno sposób publikacji materiałów, jak i formy przekazu pozwalały na dotarcie z informacjami do szerokiego kręgu osób potencjalnie zainteresowanych realizowanym tematem.

W pięciu przypadkach kampania informacyjna prowadzona była bez udziału innych podmiotów (z wykorzystaniem własnego sprzętu i własnych pracowników, w tym jednostek podległych - OPS, OSiR, Dzienny Dom „Senior-Wigor” w Zbąszynku (dalej: DD „Senior-Wigor”), a tylko w jednym przypadku dokonano zakupu ulotek i plakatów od firmy zewnętrznej.

(akta kontroli str. 508)

1.10. Koszty prowadzonych kampanii informacyjnych ponoszonych z budżetu Gminy w latach objętych kontrolą wynosiły:

- w 2016 r. - 2.500 zł (trzy zadania),
- w 2017 r. - 3.810 zł (dwa zadania),
- w 2018 r. - 2.952 zł (jedno zadanie).

Na wielkość tych wydatków miał wpływ fakt, iż plakaty, ulotki i ankiety Urząd starał się wykonywać na własnym sprzęcie przez swoich pracowników, czym realizował zasadę oszczędności i wydajności. W takiej sytuacji ewentualne koszty kampanii informacyjnych związane były z ogólnymi kosztami funkcjonowania Urzędu i nie generowały dodatkowych wydatków związanych ściśle z działalnością informacyjną. Ponadto Urząd w celach informacyjnych prowadził, bez ponoszenia kosztów, kampanie medialne, prasowe i internetowe (Zbąszyńska Telewizja Internetowa - relacje „Minał Tydzień”, Zbąszyńska Telewizja Kablowa, TV Sport Info Zbąszynek, Zbąszyński Kwartalnik oraz lokalna prasa), co pozwalało na redukcję kosztów wytwarzania papierowych materiałów informacyjnych i reklamowych (plakaty, ulotki, broszury).

(akta kontroli str. 464-466, 512)

1.11. Wielkość środków planowanych (plan pierwotny i plan po zmianach) na finansowanie zadań NPZ przez Urząd, jak i jednostki podległe (OPS, OSiR, DD „Senior-Wigor”) w latach objętych kontrolą wynosiły:

- w 2016 r. - 440.303 zł (plan pierwotny), 428.303 zł (plan po zmianach),
- w 2017 r. - 267.888 zł (plan pierwotny), 254.078 zł (plan po zmianach),
- w 2018 r. - 275.717 zł (plan pierwotny), 260.682 zł (plan po zmianach).

Zmniejszenie kwoty wielkości planowanych środków w poszczególnych latach dotyczyło Gminnego Programu Profilaktyki Raka Szyjki Macicy - szczepienia HPV na lata 2016-2018, a związane było ze zmniejszeniem liczby wyrażonych zgód przez rodziców, w stosunku do planowanej liczby dzieci zgłoszonych do szczepienia. Ponadto w 2017 r. przy realizacji zadania Ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych sporządzono ankiety we własnym zakresie i zrezygnowano ze zlecenia ich wykonania podmiotowi zewnętrznemu.

(akta kontroli str. 467-469)

1.12. Zgodnie z dokumentacją finansowo-księgową, w latach 2016-2018 wydatki na realizację zadań NPZ poniesione przez Urząd, jednostki organizacyjne oraz innych realizatorów wynosiły:

- w 2016 r. - 427.336,00 zł i stanowiły 1,31 % udziału w wydatkach budżetowych ogółem,

²³ W 2016 r.: zadanie nr 30 - Koalicja dla trzeźwości i nr 41 - Sportowy Zbąszynek, w 2017 r.: zadanie nr 6 - Kampania społeczna "Zbąszynek przeciw pijanym kierowcom" i nr 29 - Zadbaj o swoje miejsce i warunki pracy - kampania społeczna, w 2018 r.: zadanie nr 6 - Edukacja w zakresie bezpieczeństwa osób starszych i nr 30 - Zadbaj o swoje miejsce pracy.

- w 2017 r. - 247.247,00 zł i stanowiły 0,66 % udziału w wydatkach budżetowych ogółem,
- w 2018 r. - 260.125,00 zł i stanowiły 0,67 % udziału w wydatkach budżetowych ogółem.

W 20 przypadkach, w latach objętych kontrolą, miało miejsce niższe niż planowane wykorzystanie środków przeznaczonych na finansowanie zadań NPZ²⁴: w 2016 r. - trzy zadania, w 2017 r. - 11 zadań i w 2018 r. - sześć zadań. Przyczyną niższych wydatków była rezygnacja ze zlecenia i wykonanie plakatów i ulotek we własnym zakresie (na własnym sprzęcie i przy udziale etatowych pracowników) - w 13 przypadkach, ustalenie mniejszej kwoty realizacji zadania - dwa przypadki, nie przeprowadzenie dyżuru w punkcie konsultacyjnym - dwa przypadki, opracowanie ankiet we własnym zakresie - jeden przypadek, zatwierdzenie kwoty realizacji zadania przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w niższej kwocie od planowanej - jeden przypadek, korekta kwoty zadania - jeden przypadek.

Zmniejszenie powyższych wydatków nie wpłynęło negatywnie na realizację zadań i osiągnięcie zakładanych celów.

Środki na realizację zadań NPZ zostały prawidłowo zakwalifikowane²⁵, to jest zgodnie z wytycznymi załącznika nr 2 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych²⁶ oraz wykorzystane w planowanej wysokości, zgodnie z przeznaczeniem i zasadami należytego gospodarowania środkami publicznymi, określonymi w art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁷.

(akta kontroli str. 467-470)

1.13. Na realizację zadań NPZ w latach objętych kontrolą zostały przeznaczone następujące środki:

- w 2016 r. w wysokości 427.336,00 zł, z tego bezpośrednio z budżetu Gminy wydatkowano 97.235,00 zł, a środki z innych źródeł wyniosły 330.101,00 zł²⁸,
- w 2017 r. w wysokości 247.247,00 zł, z tego bezpośrednio z budżetu Gminy wydatkowano 125.194,00 zł, a środki z innych źródeł wyniosły 122.053,00 zł²⁹,
- w 2018 r. w wysokości 260.125,00 zł, z tego bezpośrednio z budżetu Gminy wydatkowano 106.867,00 zł, a środki z innych źródeł wyniosły 153.258,00 zł³⁰.

²⁴ W 2016 r. - w zadaniach: „Koalicja dla trzeźwości”, „Nigdy nie jest za późno”, „Zdrowy Senior”, w 2017 r. - w zadaniach: „Alkomatrix, czyli Magiczny Kapeluszyk - szkolny blok działań profilaktycznych”, „Ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”, „Kształtowanie Aktywnego Stylu Życia - Sportowy Senior”, „Młodzi Przeciw Przemocy - projekt społeczny”, „Profilaktyka Nowotworowa w Odżywianiu, Pracy i Wypoczynku”, „Profilaktyka Zachowań Zdrowotnych - Zbąszynek 2017 - zintegrowany projekt społeczny”, „Program Profilaktyki Próchnicy Zębów dla Dzieci w wieku 11-13 lat na lata 2018-2020”, „Program wsparcia i Aktywności Osób Starszych w Gminie Zbąszynek 2017-2020”, „Projekt Antynikotynowy - Bieg po Zdrowie”, „Zadbaj o Swoje Miejsce i Warunki Pracy - kampania społeczna”, „Zwiększenie Świadomości Edukacyjnej Osób Starszych w Zakresie Bezpieczeństwa i Informacji o Własnym Zdrowiu” i w 2018 r. - w zadaniach: „Jak Zdrowo Życ - Sportowy Senior”, „Łączy Nas Pomaganie - pomoc dla członków rodzin”, „Profilaktyczny punkt konsultacyjny”, „Program Rehabilitacji i Aktywności Osób Starszych w Gminie Zbąszynek 2018-2020”, „Program Wsparcia i Aktywności Osób Starszych w Gminie Zbąszynek 2017-2020”, „Zadbaj o Swoje Miejsce Pracy”.

²⁵ Dział 851 - ochrona zdrowia, Rozdziały: 85149 - Programy polityki zdrowotnej, 85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi, 85153 - Zwalczanie narkomanii.

²⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 1053, ze zm.

²⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 869, ze zm.

²⁸ Środki te pozyskano z Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, Agencji Rynku Rolnego, Polskiej Akcji Humanitarnej, Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków Zbąszynek, Stowarzyszenia Osób Niewidomych i Słabowidzących z Powiatu Świebodzińskiego, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Szkoły Podstawowej w Zbąszynku, OPS w Zbąszynku, OSiR w Zbąszynku, DD „Senior-Wigor”.

²⁹ Środki te pozyskano z LO NFZ, Stowarzyszenia Osób Niewidomych i Słabowidzących z Powiatu Świebodzińskiego, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków Zbąszynek, Zespołu Szkół Leśnych w Rogozińcu, Szkoły Podstawowej w Zbąszynku, OPS w Zbąszynku, OSiR w Zbąszynku, DD „Senior-Wigor”.

(akta kontroli str. 470)

Urząd nie pozyskiwał środków finansowych z Ministerstwa Zdrowia i nie brał udziału w konkursach organizowanych przez Ministra Zdrowia na tworzenie grup wsparcia dla osób z otyłością w ramach realizacji zadania 2.6 „Tworzenie grup wsparcia dla osób z otyłością” pierwszego celu operacyjnego NPZ.

Z wyjaśnień udzielonych przez Burmistrza Zbąszynka wynika, że „(...) duże projekty zdrowotne wymagają dużego potencjału kadrowego i specjalistycznego w obszarze zdrowia, którego Urząd Miejski nie posiada. Co do kwestii otyłości, to żeby przystąpić do konkursu należy zdiagnozować ten obszar zagrożenia zdrowia i życia. Gmina Zbąszynek jest na etapie takiej właśnie diagnozy. Jeżeli wystąpi problem otyłości, to na pewno do takiego konkursu przygotujemy ofertę”.

(akta kontroli str. 475)

W latach 2016-2018 Urząd pozyskał środki z Narodowego Funduszu Zdrowia realizując Gminny Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy - szczepienia HPV na lata 2016-2018:

- na podstawie umowy Nr 2/PPZ/2017 z dnia 2 czerwca 2017 r. o dofinansowanie programu w 2017 r. Gmina uzyskała dofinansowanie z NFZ na realizację tego programu w wysokości 9.680 zł,
- na podstawie umowy Nr 002/PPZ/2018 z dnia 18 grudnia 2017 r. o dofinansowanie programu w 2018 r. Gmina uzyskała dofinansowanie z NFZ na realizację tego programu w wysokości 9.120 zł.

Przyznanie środków, odbyło się na zasadzie refundacji poniesionych wydatków. Poniesione wydatki były niższe od planowanych (mniejsza liczba osób zaszczepionych), w związku z czym Urząd faktycznie otrzymał dofinansowanie za 2017 r. w wysokości 7.623,69 zł, a za 2018 r. w wysokości 3.978,00 zł.

(akta kontroli str. 272-277, 296-300)

1.14. W okresie objętym kontrolą Urząd zawarł trzy umowy powierzenia realizacji zadań NPZ na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych³¹ (dalej: ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej). Jedynym podmiotem zewnętrznym, któremu została powierzona realizacja zadań NPZ przez Urząd na podstawie tej ustawy był Szpital Międzyrzecki Sp. z o.o. w Międzyrzeczu. Realizował on Gminny Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy – szczepienia HPV na lata 2016-2018.

(akta kontroli str. 244-246, 267-269, 308-310)

1.15. Postępowania konkursowe dotyczące powierzenia realizacji zadań NPZ (art. 7 ust. 1 w zw. z art. 48b ust 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej) prowadzone były na podstawie Zarządzeń Burmistrza³², w których zawarto treść ogłoszeń o konkursach, formularz ofert i wzór umów na realizację programu, określono imiennie skład Komisji Konkursowych, zasady wykluczenia z udziału w Komisjach, zasady pracy Komisji, sposób ogłaszania wyników konkursów.

W ogłoszeniach o otwartych konkursach ofert zawarte zostały następujące elementy: przedmiot konkursu, terminy i warunki realizacji zadania, kryteria oceny ofert, miejsce, termin i sposób składania ofert i dokumentów, termin rozstrzygnięcia konkursu, termin i sposób ogłoszenia wyników konkursu, wykaz dokumentów, które należy dołączyć do oferty, informację o możliwości unieważnienia konkursu.

³⁰ Środki te pozyskano z LO NFZ, Agencji Rynku Rolnego, Koalicji Partnerstwo dla Zdrowia: Danone, Lubella, Biedronka, Instytut Matki i Dziecka, Zbąszyneckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Szkoły Rodzenia, IKEA, Niepublicznego Przedszkola w Zbąszynku, Szkoły Podstawowej w Zbąszynku, OPS w Zbąszynku, OSiR w Zbąszynku, DD „Senior-Wigor”.

³¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, ze zm.

³² Zarządzenie Nr 106/2015 z dnia 30 listopada 2015 r., Zarządzenie Nr 91/2016 z dnia 17 listopada 2016 r., Zarządzenie Nr 100/2017 z dnia 17 listopada 2017 r.

Badanie w zakresie rzetelnego przeprowadzenia postępowań konkursowych na wyłonienie realizatora zadań NPZ (zakończonych umowami ze Szpitalem Międzyrzeckim Sp. z o.o. w Międzyrzeczu) wykazało, że zapewniały one obiektywną ocenę ofert. m.in. poprzez jasne określenie sposobu weryfikacji kryteriów oraz gradację przyznawanych punktów.

Coroczne rozliczenia realizacji Programu następowały poprzez wystawienie faktury przez Szpital Międzyrzecki Sp. z o.o., w treści której powoływał się na umowę zawartą z Urzędem, wskazywał ilość dawek szczepionki, jakie zostały podane w toku realizacji programu oraz cenę jednostkową szczepionki. Podstawą rozliczenia oprócz zawartej umowy było sprawozdanie z realizacji programu oraz sprawozdanie finansowe.

(akta kontroli str. 229-241,247-251,256-265,270-271,290-295,301-306,311-314)

1.16. Umowy na realizację zadań NPZ zawierane ze Szpitalem Międzyrzeckim Sp. z o.o. w Międzyrzeczu należycie zabezpieczały interesy Gminy. Zawarto w nich m.in.: szczegółowy opis zakresu realizowanego zadania, harmonogram i termin jego wykonania, wysokość wynagrodzenia przysługującego Wykonawcy, wysokość kwot dotacji i termin ich przekazania, zasady rozliczenia i wypłaty wynagrodzenia, zasady sporządzenia sprawozdania z realizacji zadania przez Wykonawcę, obowiązki Wykonawcy związane z dokonywaniem kontroli przez Gminę (Zamawiającego). Ustalono także zasady kontroli wykonywania zadania, określono obowiązki informacyjne i sprawozdawcze, przesłanki do rozwiązania umowy oraz postanowienia w zakresie zapłaty kary umownej za zawinione odstąpienie od umowy przez Wykonawcę.

1.17. Na podstawie próby sześciu zadań NPZ³³ realizowanych w latach 2016-2018 ustalono, że wydatki ponoszone na ich realizację zostały poniesione zgodnie z zasadami należytego gospodarowania środkami publicznymi.

Zasadniczym przedmiotem dwóch zadań była pomoc terapeutyczna i psychologiczna. W umowach zawartych z terapeutami i psychologami określono termin wykonania zlecenia, zakres udzielanych porad, częstotliwość spotkań z pacjentami, kwotę wynagrodzenia i sposób jej wyliczenia. Podstawą wypłaty umówionego wynagrodzenia były ewidencje liczby godzin wykonania umowy, informacje o przyjęciach i wystawiane przez terapeutów rachunki oraz protokoły i listy wypłat zatwierdzane przez GKRPA w Zbąszynku, co miało na celu weryfikację stopnia realizacji zadania zgodnie z przyjętymi harmonogramami. Ponadto w ramach tych zadań zostały podpisane umowy których przedmiotem było:

- wystawienie spektaklu profilaktycznego dla dzieci poruszającego tematykę uzależnień,
- przeprowadzenie szkolenia w przedmiocie uzyskania informacji na temat ubiegania się o środki przewidziane na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Zbąszynek,
- dofinansowanie zadań bieżących Izby Wyrzeźwień w Zielonej Górze.

Przedmiotem dwóch następnych zadań były usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, finansowane z budżetu państwa. Podstawą rozliczenia świadczonych usług były sporządzane przez opiekunki i zatwierdzane przez Kierownika DD „Senior-Wigor” zestawienia wykonywanych czynności.

Tematem przewodnim kolejnego zadania było zdrowie i bezpieczne odżywianie - porady kulinarne, a podstawą jego realizacji była umowa na przygotowywanie i dostarczanie posiłków dla uczestników zajęć w DD „Senior-Wigor”. W umowie tej określono obowiązki Dostawcy, koszt jednego posiłku, okres obowiązywania umowy, sposób rozliczenia za wykonanie zlecenia.

³³ Realizowane w 2016 r. - zadanie nr 31 „Dostępna pomoc terapeutyczna” i nr 43 „Z usługami do osób starszych”, realizowane w 2017 r. - zadanie nr 14 „Potrzebujesz wsparcia, my pomagamy - Gmina przyjazna słabszym” i nr 26 „Skorzystaj z pomocy - Kampania profilaktyczna”, realizowane w 2018 r. - zadanie nr 6 „Edukacja w zakresie bezpieczeństwa osób starszych” i nr 24 „Program Wsparcia i Aktywności Osób Starszych w Gminie Zbąszynek 2017-2020”.

W celu realizacji ostatniego zadania podpisano szereg umów, przedmiotem których były usługi fryzjerskie i krawieckie, zajęcia edukacyjne na Zbąszyńskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, transport seniorów na zajęcia i imprezy programowe. W umowach tych określono zakres i okres świadczonych usług, sposób prowadzenia ewidencji przepracowanych liczby godzin, kwotę wynagrodzenia i sposób jej wyliczenia.

Faktyczny koszt realizacji powyższych zadań wyniósł łącznie 331.190 zł. We wszystkich przypadkach Urząd przekazywał środki tytułem zapłaty za wykonanie umów po sprawdzeniu stopnia realizacji zadania, zgodnie z przyjętymi harmonogramami oraz po weryfikacji osiągnięcia zakładanych celów. Zawierane umowy gwarantowały możliwość bieżącej kontroli świadczonych usług, zarówno jeżeli chodzi o ich zakres przedmiotowy, jak i terminowość wykonywania zleceń. Wszystkie zadania zostały zrealizowane zgodnie z przyjętymi założeniami.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą nie opracowano samorządowego programu/strategii ochrony zdrowia psychicznego lub programu zapobiegania problemom zdrowia psychicznego w rodzinie i środowisku lokalnym.

Stosownie do przepisu art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego³⁴, ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności: 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym, 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 1, są realizowane w ramach NPZ, a zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, poprzez działania określone w Narodowym Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

Jednostki samorządu terytorialnego w ramach realizacji zadania 1.4 i 2.6 trzeciego celu operacyjnego NPZ zobowiązane są do opracowania i realizacji samorządowych programów lub strategii ochrony zdrowia psychicznego oraz opracowania i realizacji programów zapobiegania problemom zdrowia psychicznego w rodzinie i środowisku lokalnym.

Jak wyjaśnił Burmistrz Zbąszynka: *Gmina Zbąszynek opracowała Program Promocji Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015. Po jego zakończeniu wyszliśmy z założenia, że przed opracowaniem nowego programu lub aneksowaniem poprzedniego, będziemy realizować działania z zakresu zdrowia psychicznego poprzez programowe zapisy w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbąszynek na lata 2014-2023. Zarządzeniem Nr 49/2014 z dnia 5 maja 2014 r. powołany został Zespół ds. Zarządzania Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2023, który dokonywał analizy wyników badań ankietowych oraz omawiał różne aspekty życia społecznego. W planach działania tejże strategii, na każdy rok wprowadzane były zapisy w kierunku promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego. (...)W tym czasie staraliśmy się uruchamiać jak najwięcej działań promujących zdrowy styl życia, a także pozyskiwać jak najwięcej informacji i danych dot. diagnozy stanu zdrowia psychicznego naszych mieszkańców poprzez określone wskaźniki, w tym m.in.: chorobowość z powodu depresji, liczby prób samobójczych i samobójstw, odsetek osób odczuwających niepokój psychiczny, oceny samopoczucia psychicznego, oceny wsparcia społecznego u osób z zaburzeniami psychicznymi. Zważając jednak, że problem ochrony zdrowia psychicznego zaczyna dotyczyć coraz większej liczby mieszkańców podjęliśmy w maju br. decyzję o powołaniu 14 osobowego Zespołu ds. Opracowania i Wdrożenia Programu Promocji Zdrowia Psychicznego i Profilaktyki Zaburzeń Psychiczych w Gminie Zbąszynek na lata 2020 - 2024. Dane i obserwacje*

³⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 1878, ze zm.

poczynione w okresie 2016-2019 posłużą nam do szybkiego zdiagnozowania problemu i wytyczenia celów programu. Jednocześnie informuję, że Gmina Zbąszynek realizuje zapisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022, przez udzielanie dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom pomocy psychologiczno - pedagogicznej.

(akta kontroli str. 473-474, 550)

2. W okresie objętym kontrolą nie powołano zespołu koordynującego działanie i monitorującego realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych, z udziałem przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, opieki zdrowotnej oraz systemu oświaty. Zespół taki został powołany dopiero Zarządzeniem Burmistrza Zbąszynka Nr 41/2019 z dnia 24 maja 2019 r.

Jednostki samorządu terytorialnego w ramach realizacji zadania 3.6 trzeciego celu operacyjnego NPZ zobowiązane są do powołania zespołu koordynującego działanie i monitorującego realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych, z udziałem przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, opieki zdrowotnej oraz systemu oświaty.

Z wyjaśnień Burmistrza Zbąszynka wynika, że: (...) *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 nie precyzuje jednoznacznie terminu powołania takiego zespołu. W latach 2016-2017 przeprowadzone były badania ankietowe dot. obszaru oddziaływania społecznego. Powołany Zespół ds. Zarządzania Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2023 dokonywał analizy wyników badań ankietowych oraz omawiał różne aspekty życia społecznego. W planach działania na każdy rok wzmacniał rozwiązania w kierunku promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego; zatrudnieni zostali psychologowie, którzy funkcjonując w szkołach i Ośrodku Pomocy Społecznej przy wsparciu działań pedagogów, terapeutów, lekarza psychiatry, działali na rzecz profilaktyki problemów zdrowia psychicznego i poprawy dobrostanu psychicznego społeczności lokalnej. W strategii znalazły się zapisy wzmacniające realizację celów operacyjnych w zakresie np. wsparcia działań profilaktycznych w szkołach poprzez rekomendowane programy profilaktyczne lub sprawdzone programy autorskie, wsparcie osób i rodzin dotkniętych wykluczeniem, przemocą czy podniesienie poziomu świadomości społecznej w sferze zagrożenia uzależnieniami. W tym czasie w szkołach, Ośrodku Pomocy Społecznej, Zbąszyńskim Ośrodku Kultury, Ośrodku Sportu i Rekreacji w Zbąszynku, staraliśmy się uruchamiać jak najwięcej działań promujących zdrowy styl życia, a także pozyskiwać jak najwięcej informacji i danych dot. diagnozy stanu zdrowia psychicznego naszych mieszkańców poprzez określone wskaźniki, w tym m.in.: chorobowość z powodu depresji, liczby prób samobójczych i samobójstw, odsetek osób odczuwających niepokój psychiczny, oceny samopoczucia psychicznego, oceny wsparcia społecznego u osób z zaburzeniami psychicznymi.*

(akta kontroli str. 474)

OCENA CZĄSTKOWA

W kontrolowanym okresie, przyjęta struktura organizacyjna Urzędu zapewniała prawidłową realizację zadań w zakresie realizacji zadań NPZ, a wyznaczonym pracownikom przypisano określone obowiązki. Podstawowymi dokumentami kształtującymi politykę zdrowotną była Strategia Rozwoju Gminy Zbąszynek do 2020 r., w której ujęto cele strategiczne, średniookresowe i operacyjne w zakresie ochrony zdrowia oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zbąszynek na lata 2014-2023, której zadaniem było m.in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Dokumenty te zostały opracowane w oparciu o rzetelne i aktualne źródła danych.

Urząd opracował i realizował gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz programy przeciwdziałania narkomanii, co pozwoliło na realizację drugiego celu operacyjnego NPZ.

Do prawidłowego działania Urzędu należy zaliczyć także uzyskiwanie pozytywnych opinii AOTMiT oraz wojewody dot. programów polityki zdrowotnej realizowanych w ramach NPZ.

Urząd właściwie planował i realizował kampanie informacyjne o zadaniach NPZ poprzez prawidłowe określanie grup docelowych odbiorców i właściwą formę przekazu, co pozwalało na dotarcie do szerokiego kręgu adresatów i uzyskanie zamierzonych efektów. Starano się przy tym minimalizować koszty działalności informacyjnej, angażując w nią pracowników Urzędu w ramach ich obowiązków służbowych oraz finansując je z bieżących wydatków Urzędu.

NIK pozytywnie ocenia powierzenie realizacji zadań podmiotowi, który został wyłoniony w drodze otwartych, rzetelnie przeprowadzonych konkursów ofert, których treść należyście zabezpieczała interesy kontrolowanego Urzędu.

Negatywnie należy natomiast ocenić fakt, iż w okresie objętym kontrolą nie opracowano samorządowego programu/strategii ochrony zdrowia psychicznego lub programu zapobiegania problemom zdrowia psychicznego w rodzinie i środowisku lokalnym oraz nie powołano zespołu koordynującego działanie i monitorującego realizację zadań dotyczących promocji zdrowia psychicznego i profilaktyki zaburzeń psychicznych. Pomimo braku tych dokumentów, podejmowano jednak działania związane z ochroną oraz zapobieganiem problemom zdrowia psychicznego.

OBSZAR

Współpraca realizatorów Narodowego Programu Zdrowia i koordynacja podejmowanych działań

Opis stanu faktycznego

2.1. Urząd nie zgłaszał uwag do Rozporządzenia w sprawie NPZ w ramach konsultacji zewnętrznych. W wyniku wyjaśnień udzielonych przez Burmistrza Zbąszynka ustalono, że *„Urząd Miejski w Zbąszynku nie uczestniczył w procesie konsultacji i opracowania Narodowego Programu Zdrowia. Uczestniczyliśmy natomiast w opracowaniach ankietowych dot. zdrowia, realizowanych przez instytucje zewnętrzne dot. zdrowia publicznego”*.

(akta kontroli str. 471, 519-539)

2.2. Ustalono, że cele operacyjne wskazane w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020 były realizowane przed wprowadzeniem tego programu.

Burmistrz wyjaśnił ponadto, że *„zadania wskazane do realizacji poszczególnych celów są w niektórych przypadkach zadaniami nowymi, którymi dotychczas Urząd się nie zajmował, lub zajmował się w sposób ograniczony”*. Nie był w stanie wskazać, które zadania realizowane w latach 2016-2018 są efektem wprowadzenia obecnej edycji NPZ, tzn. w sytuacji niewprowadzenia NPZ nie byłyby realizowane: *„(...) Urząd stara się realizować wszystkie zadania, w których jest wskazany jako realizator w ramach obowiązującej obecnie edycji NPZ. Robi to w miarę posiadanych i pozyskiwanych środków. Trudno zatem wskazać zadania, które nie byłyby realizowane, gdyby nie zostały ujęte w NPZ”*. W kwestii, czy podejmując decyzję o realizacji określonego zadania, kierowano się regulacjami NPZ stwierdził, że *„(...) Przy wyborze zadań prozdrowotnych nie kierujemy się tylko zapisami w NPZ. Wybór zadań wynika z diagnozy sytuacji zdrowotnej, potrzeb i oczekiwań prozdrowotnych mieszkańców. Oczywiście cele nałożone w NPZ są realizowane zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów”*.

(akta kontroli str. 471)

2.3. Urząd nawiązał współpracę i współpracował z innymi podmiotami w zakresie ochrony zdrowia:

- W dniu 2 marca 2018 r. zawarto umowę partnerską ze Starostwem Powiatowym w Świebodzinie, a także umowę o współpracy ze Stowarzyszeniem „Łatwo Pomagać”, Fundacją Ronalda McDonalda i Top Medical Sp. z o.o., w wyniku których, w dniach 13-14 marca 2018 r. zrealizowany został Program profilaktycznych badań ultrasonograficznych u dzieci w specjalistycznym ambulansie. Efektem tych umów było przebadanie 165 dzieci w wieku od 9 miesięcy do 12 lat w celu wykrycia ewentualnych zmian nowotworowych.

(akta kontroli str. 482-502)

- Od 15 maja 2017 r. Urząd jest także Partnerem Rady Seniorów Gminy Zbąszynek. Jest to Partnerstwo podmiotów obywatelskich, zajmujących się problemami osób starszych. W ramach tego partnerstwa organizowane są przedsięwzięcia wynikające z celu operacyjnego nr 5 dot. polityki senioralnej, w tym np. działania rehabilitacyjne, aktywność ruchowa w Zbąszyńskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, przeciwdziałanie wykluczeniu zdrowotnemu, zwiększanie dostępu do świadczeń specjalistycznych, koperty życia, opaski na rękę z nr telefonu, itp.

(akta kontroli str. 472, 503-505)

W okresie objętym kontrolą Urząd nie wnioskował i nie korzystał w zakresie realizacji zadań NPZ ze wsparcia Ministra Zdrowia, ani instytutów badawczych podległych ministrowi właściwemu do spraw zdrowia.

(akta kontroli str. 472)

2.4. W Urzędzie nie został opracowany program ochrony środowiska i w związku z tym Urząd nie występował do jednostek naukowych, Ministra Zdrowia, ani Ministra Środowiska o wsparcie przy opracowaniu takiego programu. Burmistrz Zbąszynka wyjaśnił natomiast, że „(...) planujemy jednak opracować taki program i wówczas jeżeli pozwolą możliwości koncepcyjne zwrócimy się do wyżej wspomnianych podmiotów o wsparcie”.

(akta kontroli str. 472)

2.5. W okresie objętym kontrolą, w ramach realizowanych zadań NPZ przypisanych do realizacji przez jst, prowadzono działalność informacyjną oraz szkoleniową w ramach 2, 3 i 4 celu operacyjnego. Działalność informacyjna objęła łącznie 29 zadań, a szkoleniowa trzy zadania³⁵ i obejmowała swoim zakresem wszystkie, przewidziane do realizacji działania za wyjątkiem zadań 2.2. i 3.1.2. drugiego celu operacyjnego oraz zadania 2.11. trzeciego celu operacyjnego.

(akta kontroli str. 509)

2.6. Urząd terminowo wywiązywał się z obowiązku przekazywania rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego, o których mowa w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym³⁶.

Informację za 2016 r. przekazano do wojewody pocztą elektroniczną, a za 2017 r. i 2018 r. poprzez elektroniczny system sprawozdawczy Ministerstwa Zdrowia. Przygotowany przez Ministra Zdrowia system przekazany został jednostkom samorządu terytorialnego odgórnie w celu ujednoczenia i usprawnienia przekazywania sprawozdań przez jst³⁷.

(akta kontroli str. 513-517)

2.7. W rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego za 2017 r. w poz. 26 błędnie podano kwotę wydatków na jedno ze zrealizowanych zadań³⁸, ponadto w poz. 4 w rubryce „całkowity koszt zadania” wpisana została kwota przyjęta do planowania zadania, a powinna być wpisana kwota realizacji zadania³⁹. W rocznej informacji za 2016 r. nieprawidłowo wskazywano czas trwania poszczególnych zadań - nie określono dokładnie terminu trwania zadań, odnosząc się jedynie do faktu, że realizowane były w okresie 1 stycznia – 31 grudnia lub w danym roku. Ustalono ponadto, że w sprawozdaniach rocznych w niektórych przypadkach wpisywano

³⁵ W 2016 r. zrealizowano 14 zadań informacyjnych, w 2017 r. - 8 zadań, a w 2018 r. - 7 zadań. Zrealizowano także po jednym zadaniu szkoleniowym w każdym z tych lat.

³⁶ Dz. U. z 2018 r. poz. 1492, ze zm.

³⁷ O obowiązku korzystania z powyższego systemu Urząd został poinformowany pismem Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. Nr WZ-V.966.4.2018.M.Jan z dnia 8 marca 2018 r., do którego dołączono pismo Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia Nr ZPN.075.19.2018 z dnia 19 lutego 2018 r.

³⁸ Zamiast kwoty 49.316 zł wpisano 493.161 zł.

³⁹ Zamiast kwoty 2.000 zł wpisano 8.000 zł.

numery zadań NPZ w sposób nieprawidłowy. Wskazane nieprawidłowości szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 109-112)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W rocznej informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego za 2017 r. w dwóch pozycjach błędnie podano kwotę całkowitego kosztu zadania. Z oświadczeń pracownika odpowiedzialnego za sporządzanie i wysyłanie tych informacji wynika, że nastąpiło to w wyniku omyłki, a „z uwagi na przekazywanie rocznych sprawozdań poprzez system informatyczny nie było możliwości poprawienia wielkości tej kwoty”.

W rocznej informacji za 2016 r. nieprawidłowo wskazywano czas trwania poszczególnych zadań, odnosząc się jedynie do faktu, że realizowane były w 2016 r. Z oświadczenia pracownika odpowiedzialnego za sporządzenie tej informacji wynika, że „formularz był dokumentem nowym, wcześniej sprawozdanie z realizacji celów i zadań Narodowego Programu Zdrowia przekazywane było wg innego wzoru, w którym nie było zapisu dotyczącego trwania zadania. Uznaliśmy zatem, że wystarczy wpisać rok realizacji. W kolejnych latach (...) dokonywaliśmy pełnego zapisu realizowanych zadań”.

Ustalono ponadto, że w sprawozdaniach rocznych wpisywano numery zadań NPZ w sposób nieprawidłowy: w 2016 r. było to sześć przypadków, w 2017 r. - pięć, w 2018 r. - cztery. Z oświadczeń pracownika odpowiedzialnego za ich sporządzanie wynika, że nastąpiło to w wyniku omyłki.

Stwierdzone nieprawidłowości miały charakter formalny i nie wpłynęły negatywnie na realizowanie i finansowanie zadań których dotyczyły.

(akta kontroli str. 540-545)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia nawiązanie przez Urząd efektywnej współpracy z podmiotami zaangażowanymi w działania dot. zdrowia publicznego, zarówno w zakresie programów polityki zdrowotnej, jak i działań związanych z ograniczeniem ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń w środowisku zewnętrznym.

Na pozytywną ocenę zasługuje również prowadzenie działalności informacyjno-szkoleniowej w ramach realizowanych zadań NPZ przypisanych do realizacji przez jst.

Pozytywnie należy również ocenić terminowe przekazywanie Wojewodzie Lubuskiemu informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu zdrowia publicznego, jednak w dwóch przypadkach stwierdzono ujęcie błędnych kwot całkowitych kosztów zadania. Ponadto zdarzały się sytuacje, gdzie nieprawidłowo wskazywano czas trwania zadania oraz nieprawidłowo przypisywano numer do danego zadania.

OBSZAR

3. Monitorowanie i ewaluacja zadań realizowanych w ramach Narodowego Programu Zdrowia

Opis stanu
faktycznego

2.1. Urząd określał mierniki, ich wartość oraz oczekiwane efekty realizowanych zadań NPZ w celu pomiaru stopnia ich skuteczności. Badaniem, pod względem prawidłowości określenia wartości mierników i celów, objęto dziewięć zadań (po trzy zadania z poszczególnych lat objętych kontrolą)⁴⁰. Okres realizacji tych zadań w przypadku dwóch zadań wynosił odpowiednio dwa i trzy miesiące, w przypadku pozostałych siedmiu - 12 miesięcy. Jako mierniki wskazano liczbę uczestników, punktów

⁴⁰ W 2016 r. były to: zadanie nr 31 - Dostępna pomoc terapeutyczna, nr 42 - Razem łatwiej i nr 43 - Z usługami do osób starszych, w 2017 r. były to: zadanie nr 6 - Kampania społeczna „Zbąszynek przeciw pijanym kierowcom”, nr 14 - Potrzebujesz wsparcia, my pomagamy - Gmina przyjazna słabszym i nr 26 - Skorzystaj z pomocy - kampania profilaktyczna, w 2018 r. były to: zadanie nr 6 - Edukacja w zakresie bezpieczeństwa osób starszych, nr 24 - Program Wsparcia i Aktywności Osób Starszych w Gminie Zbąszynek 2017-2020 i nr 30 - Zadbaj o swoje miejsce pracy.

konsultacyjnych, miejsc lokowania plakatów, ilość działań. Wartości mierników w pięciu przypadkach osiągnęły poziom planowany, a w pozostałych czterech były niższe od zakładanych. Efekty z realizacji zadań zostały osiągnięte w czterech przypadkach, w jednym częściowo przekroczyły oczekiwane, w pozostałych przypadkach były niższe od zakładanych. Miała na to wpływ m.in. możliwość dobrowolnego udziału w konsultacjach terapeutycznych oraz niechęć uczestników do udziału w proponowanych zajęciach. Faktycznie poniesione wydatki w czterech przypadkach były równe wydatkom planowanym, w trzech przekroczyły wydatki planowane (więcej spotkań z psychologiem i terapeutą, zwiększenie kosztów żywienia), natomiast w dwóch były niższe od planowanych (plakaty i ulotki zostały wydrukowane we własnym zakresie).

(akta kontroli str. 546)

2.2. Monitorowanie realizowanych zadań NPZ przez Urząd prowadzono głównie poprzez analizę i omawianie dotychczasowych form działania oraz zapoznawanie się z informacjami składanymi przez wykonawców, zgodnie z zawartymi umowami. Terapeuci i psychologowie sporządzali okresowe informacje o przyjęciach pacjentów, natomiast opiekunowie osób starszych prowadzili dzienniki wykonywanych czynności. Źródłem informacji byli też sami jego uczestnicy, którzy mogli wypowiedzieć się o przebiegu realizowanych zadań. W szkołach, najczęstszymi narzędziami monitorującymi działania były: obserwacje, ankiety, prace uczniów, burze mózgów, zapisy i notatki z działań, w efekcie których sporządzana była dokumentacja Rad Pedagogicznych i sprawozdania pedagogów.

Szczegółowym badaniem objęto próbę sześciu zadań realizowanych w okresie objętym kontrolą⁴¹. W przypadku jednego, źródłem informacji o jego przebiegu były, prowadzone na bieżąco przez terapeutów, informacje o przyjęciach pacjentów. Co miesiąc sporządzano protokoły z liczby ich godzin pracy, natomiast na koniec roku przeprowadzono monitoring ze zrealizowanego zadania, a jego wyniki zostały omówione podczas posiedzenia GKRPA w Zbąszynku. W przypadku kolejnego, źródłem informacji o przebiegu byli uczestnicy DD „Senior-Wigor”, monitoring ze zrealizowanego zadania przeprowadzono na koniec roku, a informacje o jego przebiegu zostały omówione podczas posiedzenia Rady Seniorów. W przypadku trzech zadań monitoring prowadzony był na bieżąco, co przekładało się na poprawę organizacji prowadzonych działań. Przy ostatnim z badanych zadań informacje o jego przebiegu uzyskano od starszych osób, którzy byli jego adresatami. Monitoring przeprowadzono dwa razy w roku, a pozyskane informacje zostały wykorzystane podczas prowadzenia badań ewaluacyjnych NPZ.

(akta kontroli str. 547, 551-554)

2.3. W większości przypadków Urząd oraz podległe mu jednostki prowadzili ewaluację realizowanych zadań NPZ, zdarzały się jednak przypadki, w których ewaluacja nie była prowadzona⁴². Jako powód, podano, iż były to działania jednorazowe, mające krótki okres oddziaływania, bądź zadania prowadzone w formie kampanii plakatowej i internetowej. Szczegółowy opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W przypadku zadań realizowanych przez Urząd, ewaluacja była prowadzona raz w roku, raz na dwa lata, co trzy lata lub po zakończeniu programu/zadania. Natomiast w szkołach, nauczyciele realizujący dane zadanie przedstawiali efekty ewaluacji w formie sprawozdania półrocznego lub rocznego.

Efektom ewaluacji była m.in. poprawa organizacji, sporządzenie raportu, wybór najlepszej formy działania, poprawa skuteczności kontaktu z podopiecznymi.

(akta kontroli str. 548, 551-554)

⁴¹ Były to następujące zadania - w 2016 r.: nr 31 - Dostępna pomoc terapeutyczna, nr 42 - Razem łatwiej i nr 43 - Z usługami do osób starszych, w 2017 r.: nr 14 - Potrzebujesz wsparcia, my pomagamy - Gmina przyjazna słabszym, w 2018 r.: nr 6 - Edukacja w zakresie bezpieczeństwa osób starszych i nr 24 - Program Wsparcia i Aktywności Osób Starszych w Gminie Zbąszynek 2017-2020.

⁴² W 2016 r. na 40 realizowanych zadań nie objęto ewaluacją 4 zadań, w 2017 r. na 26 realizowanych zadań - 6, a w 2018 r. na 29 zadań - 5 zadań.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Urząd nie prowadził ewaluacji wszystkich realizowanych zadań. Ewaluacja pozwala ocenić efektywność i skuteczność podejmowanych działań oraz daje możliwość ich modyfikacji tak, aby lepiej spełniały zamierzone cele. Nawet realizacja zadania jednorazowego powinna zatem wiązać się z prowadzeniem ewaluacji, a uzyskane wyniki będą mogły zostać wykorzystane do poprawy i doskonalenia realizowanych przyszłych działań w danym obszarze.

Jak wyjaśnił Burmistrz Zbąszynka, „z uwagi na to, że NPZ zaczął obowiązywać w 2016 r., a Ministerstwo Zdrowia przygotowywało internetowy formularz sprawozdawczy, który był modyfikowany i uaktualniany aż do 2017 r., Gmina Zbąszynek we własnym zakresie poszukiwała najskuteczniejszej formy prowadzenia monitorowania i ewaluacji zadań celów operacyjnych. Nadal jesteśmy na etapie wypracowywania efektywnej metody zbierania danych i wprowadzania na tej podstawie zmian do realizowanych zadań. Należy zauważyć, że są zadania, w tym szczególnie te realizowane w procesie wieloletnim oraz mające charakter programów, które są monitorowane na bieżąco i przeszły proces ewaluacji. Natomiast w większości przypadków, przyjęte zadania miały charakter działań jednorazowych i nie podlegały ani procesowi monitorowania, ani ewaluacji.

Gmina Zbąszynek przyjęła także zasadę, iż zadania finansowane przez budżet jest w poszczególnych jednostkach organizacyjnych realizujących dane zadanie, podlegają monitorowaniu i ewaluacji, a dokumentacja prowadzona jest przez te jednostki. Wymaga to jednak większej niż obecnie koordynacji i wzajemnej wymiany danych na etapie przyjmowania zadań do realizacji.

Planowane jest odbycie w październiku spotkania szkoleniowego przedstawicieli jednostek organizacyjnych Gminy Zbąszynek i innych podmiotów realizujących cele operacyjne NPZ w sprawie zasad i systemu monitorowania i ewaluacji zadań na potrzeby tego programu”.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd określił cele i zadania związane z realizacją NPZ. Były one mierzalne, określone w czasie, częściowo jednak trudne do osiągnięcia, a działalność Urzędu nie zawsze mogła przełożyć się na oczekiwane efekty (przykładowo założono, że żaden z kontrolowanych kierowników nie będzie pod wpływem alkoholu, zakładano wysoką frekwencję w przypadkach porad terapeutycznych oraz aktywny udział uczestników w proponowanych formach aktywności). Negatywnie należy ocenić fakt, iż zdarzały się przypadki, że ewaluacja niektórych działań nie była prowadzona, co mogło mieć negatywny wpływ na realizację kolejnych zadań NPZ.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, a także działaniami podjętymi w toku kontroli w celu ich wyeliminowania, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Opracowanie samorządowego programu/strategii ochrony zdrowia psychicznego lub programu zapobiegania problemom zdrowia psychicznego w rodzinie i środowisku lokalnym.
2. Prowadzenie ewaluacji zadań realizowanych w ramach NPZ.

Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 7 października 2019 r.

Kontroler
Sebastian Stępień
starszy inspektor k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis